

O RARÁŠKOVĚ Z JASÉNKY

STARÉ POVĚSTI Z JASÉNKY

O Raráškovi z Jasénky

Rarášek je takový skřítek, který ti splní všechna tvoje přání. Na Jasénce měl takového Raráška aj staříček Pavel Hříbků, který býval Na kopečku č.p.32. O staříčkovi Hříbkovém sa povídá, že byl čaroděj, měl i čarodějné, v elice staré, ručně psané knihy. A tak z těchto knih věděl, jak si Raráška pořídit.

Povídá sa, že Rarášek je čertovský skřítek, který sa vyklubal z vajíčka od slepice. Ale musí to být enom černá slépká a enom to první vajíčko, co snésla. Enom to najprvnější, ináč by to bylo marné.

Staříček si tedy vajíčko uhlídal. Vajíčko musel dát pod levú pažu a tam ho nosit a zahřívat, až sa Rarášek vyklubal.

To trvalo devět dní a devět nocí. Ale staříček sa nesměl při tom umývat, nesměl s nikým promluvit. Ani sa modlit! Celý ten čas!

Ale jak tých devět dní a devět nocí přešlo, tož jak byl ten desátý den, hned ráno, enom co stařík oči otevřel, Rarášek byl už vyklubaný a už sa ptał, co pán poručá.

Sedl si mu na rameno a od té chvíle byl pořád s ním.

Ale musí sa s Raráškem enom pěkně zacházet! Jestli sa jí, první lžíce patří Raráškovi, od všeckého jídla sa první mu podá. Jestli sa pije, zas sa první hlt podá Raráškovi.

A nikdy sa naň nesmí zle promluvit! Rarášek za to splní všechna přání. Není pro něho přání, které by nesplnil, nebo co by o něčem nevěděl.

Rarášek bere na sebe nejčastěji podobu zajíca nebo malého mužička.

V těchto podobách sa objevoval tam, kde sa děly nepravosti a lidé nepoznali, že je Rarášek pozoruje.

Na stříkovém gruntě sa Raráškovi říkávalo Malý Rožkatý. Možná ho přecaj někdo z chasy zahlédnul.

Stařík měl dvě dcery-Marianu a Rozálii. Cérky každý den chodívaly pást krávy. Rarášek měl za úkol na cérky dohlédnout, aby sa jim nic nestalo, ale takéj měl dávat pozor aj na krávy. Doma círám pořád připomínali, aby si krávy dobře hlídaly, jinak, že jich Malý Rožkatý přijde potrestat.

Jednúc si cérky při pasení krav zase hrály a dovádaly tak, že sa unavily a usnuly. Najednúc sa objevil malý mužiček s bičem a začal tým bičem práskat'.

Cérky sa hned' probudily, pretože tým bičom kerási rána dopadla aj na ně.

Než sa však stačily pořádně probrat, mužiček s bičem zmizel.

Jen Rozárka stačila malého mužička zahlédnout, než zmizel. Cérky sa tenkrát doma nezmínily, co sa jim na pasínku stalo.

Tento příběh vyprávěly až svým děčkám.

Mladší staříkova dcera Rozálie sa provdala za Pavla Řehu, mlynára z Liptála, starší dcera Mariana sa provdala za Pavla Kotrlu od Gald'áků z Jasénky.

Říká sa, že díky Raráškovi stařík Hříbků věděl o všem, co sa tenkrát dělo.

A děly sa tenkrát na Jasénce divné věci, o kterých sa mluví dodnes .

O Raráškovi a potrestaném zloději.

Stařík sa po ránu chystal na pole, když za ním přišel sused, že mu kdosi ukradl jařmice (postroje) na krávu, jestli by mu nemohl pomoci. Stařík nic neslibil, jen řekl, že něco zkusí.

Večer sa poradil s Raráškem, pak něco zamumlal, protřel si ruky tak, jak to dělával a čekal...

Utekly dva, tři dny a sused přišel za staříkem a děkoval mu.

Vyprávěl, že včera za ním přišel ten, co mu jařmice ukradl, že byl celý zděšený, třepal sa, a se slovy, že už to stačilo, mu odevzdal jařmice. Prý ho ty opratě z jařmic začaly samy mlátit. Neměl sa před nima kde schovat.

O tom, jak ogaři kradli trnky.

Tento příběh vyprávěl p.Karel Švagera, který už nyní nežije. Říkal : „Vy ně to nebudete věřit, jako bych ani já nevěřil, kdyby ně to někdo vyprávěl, ale přísahám, že sa ně to jako malému ogarovi opravdu stalo.“

Stařík měl u domku velký ovocný sad. Jednúc, když dozrávaly trnky, jako malí ogaři jsme na ně dostali chuť. Vplížili sme sa do sadu a potichu vylezli na strom.

V klidu sme pojídali trnky a dyž už sme měli dost a chtěli sme slézt dolů, zjistili jsme, že to nejde, že nemožeme slézt.

Když sme sa o slezení dlúho marně pokúšali , přišel stařík pod strom, něco zamumlal .

V tom sme mohli slézt. Když jsme slezli dolú ke staříkovi, ten nám povídá :

„Ogaři, když budete mět chuť na trnky, přijdte za mnú, já vám to dovolím, ale už nikdy ně nechodte kkrát!!“

S velikú úlevú sme kývli a utěkali dom.

O Raráškovi a vytrestaných chasníkoch z Ruždky.

Stařík si pluhy a ostatní nářadí nechával na poli, neměl strach, že by mu někdo něco ukradl.

Lidé říkali, že si stařík pole zamyká.

Jednúc sa ružeční chasníci vracali z Jasénky ze zábavy a šli nejkratší cestú přes Sralú vrch. Tam uviděli staříkův pluh na poli. Ze srandy mu ten pluh schovali do křoví a při tom vyplašili zajíca.

Na druhý den stařík přišel na pole a chtěl pokračovat v orbě.

Pluh ale nenašel. Začal si cosi mumlat.

Po určitém čase došli k němu na pole chasníci, kteří pluh schovali.

Pluh vytáhli z křoví, sami sa do pluhu zapřáhli a začali pole orat.

Když stařík viděl, že už toho mají dost, něco prý zamumlal, protřel si ruky, tak jak to dělával, a z chasníků popruhy spadly.

Chasníci na nic nečekali a rychle utékali pryč.

Cestú do Ruždky, u Třech bukú, jich potkali lidé, co šli na pole.

Ogary s vyděšeným výrazem v očích zastavili a ptali sa jich, co sa jim stalo.

A tak chasníci vyprávěli...

Od té doby tito chasníci velkým oblúkem obcházelí staříkové pola.

O Raráškovi a pocestných.

Staříček Bílků z Jasénky, pan Babica handlíř dobytka z Hrbové a ještě s nejakým pocestným sa vracali pěšky z jarmarka z Púchova. Už sa stmívalo, když sa blížili na vršek u Cábů na Putýrku.

Tam měl stařík postavenú dřevěnú šopu. Řekli si, že právě tam přenocují. Netušili, že jich už hodnú chvíli pozoruje Rarášek.

Pocestní si udělali ohének a jak tak hořel a svítil, ten třetí z nich uviděl, že je za trámem schovaná jakási stará, zaprášená kniha. Tak si ju vzál, otevřel ju a začal nahlas číst. Hned' sa strhla búrka a liják.

Pocestný sa lekl, knížku hned' zavřel a dal zpátky, kde byla. V tu ránu bylo po búrce a vyčasilo sa.

Pocestní sa začali bát, ale staříček Bílků si vzpoměl na vyprávění o Raráškovi a věděl, že Rarášek jen hlídá majetek a že slušným lidem neublíží.

Nakonec sa uklidnili a šli spát...

O Raráškovi a zloději.

Jednúc si jeden chasník "vypújčil" malú bránu (na vláčení oraniska), čo měl stařík po práci nechanú na poli. Uvázal si ju na záda a nevšiml si, že ho pozoruje Rarášek v podobě zajíca.

Když přišel dom a chtěl ju ze sebe zhodit, nešlo to. Musel s ní byt' až do rána a pak přijít ke staříkovi s prosíkem, aby ho toho břemene zbavil.

Tož stařík řekl:

„Ogare, už jsi dost' nadělaný, tož já ti od teho pomozu. Schovaj ně tu bránu pod stodolu, děkovať ti nebudu, šak sem si ťa nenajímal.“

O staříkovi a zbojníkovi.

Jednúc v noci zabúchal na vrata u staříka neznámý pocestný s velkým rancem. Požádal ho o přístřešek a něco k jídlu. Stařík ho ubytoval, dal mu najest a mohl nejakú dobu u něho pracovat jako čeledín.

Ten staříkovi po čase svěřil do opatrování velký, těžký ranec, se kterým tenkrát přišel. Požádal ho, že kdyby musel narychlo odejít, aby mu ho schoval, než sa vrátí.

Po nějakém čase přišli drábi a hledali zbojníka. Když viděli čeledína, chytili ho za kabátec a chtěli ho odvést. Ten sa jim ale z kabátu vyslékl a utékal pryč. Velice rychle vyšplhal do koruny nejbližšího stromu a tam sa jim záhadně ztratil.

Už vícekrát sa u staříka neukázal.

Povídá sa, že v tom ranci bylo zlato a drahočamy z lupu zbojníků.

Tento poklad stařík musel dobře schovat a tak si řekl, že poklad zakope, ale někde dál od chalupy.

Jednúc, když už byla tma, zapřáhl koně k vozu a naložil poklad. Jeho dcera Rozálie jela tehdy v noci na voze s ním a pak mu pomáhala tento poklad zakopat.

Stařík prý ten ranec s pokladem zakopal někde na Jasénce, 6 řeménků od hrušky.

Místo, kde tenkrát poklad zakopali, chtěla Rozálie později ukázat svým dospělým synům, ale už to nestihla...

O Raráškovi, staříkovi a pokladu.

Stařík stavěl nový mlýn v místech, kde sa na Jasénce říkalo U Mlynára.

Povídá sa, že při kopání základů mlýna, našel staříček Hříbků poklad.

Ale jak bylo v noci a spal, najednúc kdosi klepe na okenice. Stařík stanul a uviděl tam za oknem při měsíčku prúsvitnú světlu postavu.

A hned začala hlasitě na staříka mluvit, že je duch toho pokladu a že sa stařík musí s ním o ten poklad rozdělit za to, že ho tam sto rokú hlídal.

*Zlaťáky, má rozdělit na tři díly:
jeden díl si stařík može ponechat, druhý díl má rozdělit mezi chudobné a třetí díl má vrátit duchovi.*

Stařík měl radost, že svoji část zlaťáků použije na dostavbu nového mlýna.

Tak, jak sa s duchem pokladu domluvili, tak takéj udělal. Jeden díl si ponechal, jeden díl zlaťáků schoval duchovi zpět na místo, kde poklad našel, jeden díl v dobré víře svěřil bohatému a

vlivnému člověku, který mu slíbil, že tyto zlatáky rozdělí mezi chudobné.

Přesto dal Raráškovi úkol, aby toho člověka pohlídal, jestli zlatáky opravdu předá chudobným.

Když sa stařík od Raráška dozvěděl, že ještě hned ten večer tento člověk zlatáky pro chudobné prohrál v kartách, rozčílil sa a cosi si zamumlal.

Stařík si myslel, že je věc vyřízena, ale duch pokladu sa znovu objevil u staříka a praví: „Nebyla naplněna podmínka naší dohody. I když staviš mlýn, šak stav, ale nedostavíš!“

Povídá sa, že člověk, který zlatáky pro chudobné prohrál v kartách, upadl do obrovské bídy, ze které sa už nikdy nedostal.

Těsně před dokončením mlýn zachvátil požár (podle informací z obecní kroniky se stalo kolem r.1890).

Po požáru mlýna zůstal jen vodní náhon a části kamenných zdí. Stařík už mlýn znovu nepostavil. Mlýn stál v rozvalinách dlouhá léta. Později byl na tomto místě postaven dům, jehož majitel využil vodního náhonu, zřídil vodní kolo na pohon strojů.

Lidé říkají, že při tomto požáru rozestavěného mlýna opravdu shořela aj jedna z čarodějných knih ručně psaných.

Stařík si prý začal shánat tuto knihu znovu, ale bylo to velice obtížné.

Jednúc sa prý stařík vydal na ďalekú cestu. Lidé si pak povídali, že sa staříkovi podařilo tuto knihu sehnat.

Prý Rarášek staříkovi poradil, kde má pro tu knihu jet a jak ji získat.

O žháři, který rozestavěný mlýn zapálil.

V době, kdy byl mlýn ještě rozestavěný, sa chlapi v hospodě řečú dostali na staříka Pavla Hříbka, který byl tenkrát starostú samostatné obce Jasénky.

Jeden z těch chlapiů začal prohlašovat, že ty čarodějné knihy, co má Hříbek schované v rozestavěném mlýně, mosíja shořet.

Ostatní chlapi ho varovali, ať to nedělá, ať si nezahrává s tajemnýma silama. Tak sa sebrál a odešel z hospody.

Chlapi to však za nějaký čas staříkovi pověděli.

Stařík jim na to řekl: „To jste mě měli říct hned, nestalo by sa to, co sa stane. Když chce oheň, tak ho bude mět.“

Sú dvě verze o tom, jak skončil žhář, který mlýn zapálil.

První verze pověsti říká, že sa hned, jak mlýn začal hořet, seběhli lidé a snažili sa požár uhasit.

*Za chvíli došel aj stařík,
Mlýn byl už ale celý v plamenech. Podíval sa do ohně, a kolem stojící lidé slyšeli, že si cosi zamumlal.*

Za chvíli došel žhář, lidem pověděl, že mlýn zapálil, vešel do hořícího mlýna a tam uhořel.

Druhá verze pověsti říká, že ten žhář býval u sestry. V každém hospodářství sa tenkrát aspoň jednúc do týdňa pékl chleba v peci.

A tak sa stalo, že když sa pékl chleba a pec byla rozpálená, ten žhář si do téj rozpálenéj pece vlézl.

*Stačili ho však vytáhnút, ale podruhéj tam vlézl zaséj.
Po třetí ho už nezachránili.*

Jak Rarášek hlídal. . .

Rarášek měl za úkol hlídat aj staříkové pole a lesy. Jedna tetina z Jasénky prý vyprávěla, že si zašla na křestí do staříkova lesa. Křestí si mohla nasbírat, měla to se staříkem domluvené. Jak křestí sbírala, všimla si, že je blízko zajíc. A vůbec sa jí nebojí!

Za chvílu zajíca nebylo. Tetina si křestí svázala do otépký a šla domů.

Než vyšla z lesa, šel jí oproti stařík aj se zajícem. Když tetina staříka zahlédla, zajíc utékl. . .

Zet' staříka, Pavel Kotrla od Galdáků, jel s formanem a fúru měli naloženú plnú sena.

Pavel si všiml, že často vidí za vozem zajíca. Byl vcelku v klidu, věděl, že Rarášek jen hlídá. . .

V místě, kde je nad cestú vysoká meza a pod cestú prudký sráz do potoka, skočil zajíc na mezu vedle voza a jako by ztuhnul.

Forman švihl po tom zajícovi bičem.

„Tos neměl dělat!“ Křikl na formana Pavel. A taky že jo.

Zajíc uskočil a v tom sa vůz převrátil do kopca, proti téj prudkéj mezi.

O Raráškovi-mužičkovi v černém.

Stařík měl na gruntě aj kovárnú. Byl krásný slunný den, jasné nebe, když za staříkem přišel sused s prosbú, aby mu nakul motyky.

Stařík byl zrovna v kovárně, výheň měl rozpálenú, a tak sa domluvili, že ty motyky nakuje hned.

Dali sa do řeči, práca pod rukama staříka jenom utěkala. Z ničeho nic sa zvedl větr, zatáhla sa obloha černými mraky. V tom okamžiku vstúpil do dveří kovárný malý mužiček v černém. Stařík sa k němu od kovářliny jen otočil a pravil: „Naša dohoda zněla ale ináč!“

Mužiček sa beze slova otočil a odešel. Obloha sa rozjasnila a větr sa uklidnil.

Stařík vládnul čarodějnú a jasnovideckú mocí.

*Povídá sa, že kďo sa bude snažit přechytračit jeho potomky a udělat jim zle, tento sa s velice zlu potáže.
Sedne na něho smola, které sa nezavíja ani jeho potomci.*

Říká sa, že stařík uměl „obvádát“ krupy ze svojeho pola. Když prý padaly krupy a všechna pole byla krupama pomláčená, staříkovým polám jako by sa krupy vyhnuly.

Pan Martin Žamboch, který žil na Jasence
č.p. 115 byl ještě malý ogar, když sa mu stala tato příhoda:

*V místech na Jasence zvaném V Bani sa tenkrát těžil kameň.
Jako malý ogar byl s chlapama v tom lomu. Přišel tam za nima aj
stařík Hříbků - čaroděj. Chlapi ho chtěli trochu pošpónovat
a tak sa ho ptali na budoucnost :
„ A co bude tady V Bani?“*

*Stařík jim odpověděl:
„Tady dolú bude stát chalúpka, kterou postaví jeden z vás.“*

Martin Žamboch opravdu později postavil V Bani domek v místě, na které tenkrát stařík ukázal a tento dům stojí dodnes.

A chlapi sa ptali ďalej:

„Co vidí? Co tady v okolí v budúcnosti bude?“

Stařík ukázal na místo u potůčku, který sa vlévá do Jaseneckého potoka a pověděl, že tam bude stát dům s pěti rohy, bude tam bývat více chudobných lidí, dům bude mět zlatého kohúta na střeše. Kolem něho povede cesta, která sa bude lesknút jako sklenka.

Staříček Bartoníků vyprávěl, že sa se staříkem Hříbkovým často potkávali, vždyť byli susedi.

A tak sa stalo, že sa kerýsi deň více zapovídali a mimo jiného sa stařík Hříbků zmínil o tom, že měl vidění.

Ruků ukázal na místo u potůčku, který sa vlévá do Jaseneckého potoka a řekl, že tady v tom místě bude stát dům s pěti rohy, kolem něho povede cesta, která sa bude lesknút jako sklenka a okolo budů samé dráty. A ty dráty budů i okolo dalších chalup, celý svět bude zadrátovaný.

Tenkrát sloupy s elektrickým vedením nebyly takovou samozřejmostí, jako jsou dnes.

Dům s pěti rohy skutečně v r.1937 postavila obec Jasénka a sloužil jako obecní dům, chudobinec, č.p.174 a kolem něho udělali asfaltovou cestu, která se po dešti opravdu leskne jako sklenka.

Nad Raráškem sa dá aj vyzrát...

Nad Raráškem sa môže aj vyzrát.

Když mu jeho pán přikáže, aby sa udělal malunký a teňunký a aby sa vsúkal do maléj skléněčky... A jak tam Rarášek vlez, je třeba skléněčku zacpat a zaklínovat vazovým dřevem.

Proti tom Rarášek nemá moci a ven sa nedostane.

Potom sa musí tá sklénka hodit do starého vyhnitého duba v poli a tam do téj d'úry zas zatlučt tým vazovým klínem a to sa hned' udělá veliká búrka.

Tím ale jeho pán ztratí veškerú moc nad Raráškem a Rarášek sa už nikdy svojemu pánu neukáže.

Povídá sa, že stařík o této lsti, jak sa Raráška zbavit věděl, ale nikdy tuto možnost nevyužil.

Dodnes sa staříkovy čarodějné knihy nenašly.

Povídá sa, že tyto knihy po staříkovéj smrti stráží Rarášek, protože to má jako poslední úkol od staříka.

Rarášek zostal na Jasence sám, prý si dodnes vybírá a čeká na toho vhodného pána, kterému by odkryl čarodějné knihy a kterému by začal slúžit, pomáhal napravovat křivdy a trestat špatné lidi.

Děkujeme všem, kteří nám věnovali svůj čas a povídali nám o Raráškovi a staříkovi Hříbkovém.

Josef a Dana Novosadovi

Vydáno u příležitosti:

LETNÍ SLAVNOSTI NA JASENCE 2007
Den řemesel na Jasence 18.8.2007

WWW.HORNI-JASENKA.CZ

Stařík Pavek Hříbků-čaroděj